

2024-01-15

TJÄNSTESKRIVELSE

Dnr: KFKS-2023-00948

Politikerinitiativ - Skrivelse till regeringen från kommunstyrelsen med anledning av anmälnings- och informationsplikt

Inkom den 2 oktober 2023 av Desha Svenneborg och Sidney Holm (MP)

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande. Kommunstyrelsen noterar att utredningen om ett utökat informationsutbyte (dir. Ju 2022:91, Ju2023:126) lämnar ett förslag med konsekvensutredning först den 30 september 2024. När utredningen presenterat ett konkret förslag med konsekvensbedömning har kommunen möjlighet att ta ställning till förslaget och tillskriva regeringen, i enlighet med intentionen i politikerinitiativet, om förslaget bedöms påverka kommunens medarbetare negativt. Politikerinitiativet är härmed färdigbehandlat.

Sammanfattning av ärendet

I politikerinitiativet föreslås att Nacka kommun skickar en skrivelse till regeringen för att tydliggöra kommunens ställningstagande emot en anmälnings- och informationsplikt för anställda inom offentlig sektor.

Regeringen beslutade den 30 juni 2022 om kommittédirektiv avseende åtgärder för att stärka återvändandeverksamheten (dir. Ju 2022:91). Enligt direktivet ska en särskild utredare se över delar av regelverket kopplat till återvändande och föreslå åtgärder i syfte att stärka återvändandeverksamheten för den som har ett verkställbart beslut om avvisning eller utvisning. Utifrån ett tilläggsdirektiv (dir. Ju 2023:126) till utredningen ska utredaren nu även bland annat lämna förslag på ett utökat informationsutbyte mellan myndigheter i syfte att stärka arbetet med verkställighet och försvåra möjligheterna att leva i landet utan tillstånd. Utifrån tilläggsdirektivet förlängs utredningstiden vilket innebär att uppdraget nu ska redovisas senast den 30 september 2024.

Förslagen i politikerinitiativet

Vid kommunstyrelsens sammanträde den 2 oktober 2023 lämnade Desha Svenneborg och Sidney Holm (MP) in ett politikerinitiativ. I politikerinitiativet föreslås att

- Nacka kommun skickar en skrivelse till regeringen för att tydliggöra kommunens ställningstagande emot en anmälnings- och informationsplikt för anställda inom offentlig sektor.

Juridik- och kanslistabens utredning och bedömning

Juridik- och kanslistaben har utrett politikerinitiativet. Det ska noteras att ett liknande politikerinitiativ (KFKS-2023-00949) från Johan Krogh (C) och Gunilla Grudevall Steen (L) beretts parallellt med detta politikerinitiativ.

Utredning om ett utökat informationsutbyte

Regeringen beslutade den 30 juni 2022 om kommittédirektiv avseende åtgärder för att stärka återvändandeverksamheten (dir. Ju 2022:91). Enligt direktiven ska en särskild utredare se över delar av regelverket kopplat till återvändande och föreslå åtgärder i syfte att stärka återvändandeverksamheten för den som har ett verkställbart beslut om avvisning eller utvisning. Utifrån ett tilläggsdirektiv (dir. Ju 2023:126) till utredningen ska utredaren nu även bland annat lämna förslag på ett utökat informationsutbyte mellan myndigheter i syfte att stärka arbetet med verkställighet och försvåra möjligheterna att leva i landet utan tillstånd. Utifrån tilläggsdirektivet förlängs utredningstiden vilket innebär att uppdraget nu ska redovisas senast den 30 september 2024 (tidigare angavs 31 oktober 2023). Uppdragen om preskriptionstid och återreseförbud ska delredovisas senast den 31 januari 2024.

Av tilläggsdirektivet (dir. Ju 2023:126), s. 15-16, framgår bland annat följande.

Utredaren har sedan tidigare i uppdrag att överväga och ta ställning till om, och i så fall hur, informationsutbyte kan ske i större utsträckning och på ett mer ändamålsenligt sätt i syfte att stärka arbetet med verkställighet. I uppdraget ingår även att överväga och ta ställning till om vissa situationer, utöver de där det finns en rätt till skolgång och sjukvård, ska undantas från en eventuell informationsplikt.

För att åstadkomma ett effektivt återvändandearbete krävs en ändamålsenlig samverkan mellan berörda myndigheter och kommuner. Som ett led i detta är det nödvändigt att det finns förutsättningar för ett effektivt informationsutbyte, där kommuner och myndigheter inom ramen för sin verksamhet informerar Migrationsverket eller Polismyndigheten om de kommer i kontakt med personer som vistas i Sverige utan tillstånd. Utöver att detta kan antas stärka arbetet med återvändande kan det också bidra till att motverka olovlig vistelse i landet. Även om ett utökat informationsutbyte kan innebära ett intrång i den personliga integriteten är samhällets intresse av ett effektivt återvändande och av att motverka olovlig vistelse sådant att ett visst mått av integritetsintrång måste kunna accepteras. Regeringen anser att det är angeläget att ett utökat informationsutbyte kommer på plats. Det befintliga uppdraget ska därför ändras på så sätt att utredaren, oavsett ställningstagande i sak, ska lämna förslag på en reglering som innebär ett utökat informationsutbyte i syfte att stärka arbetet med verkställighet och försvåra möjligheterna att leva i landet utan tillstånd. Utredaren ska också analysera konsekvenserna av att införa ett utökat

informationsutbyte och beskriva fördelar och nackdelar för berörda verksamheter. I uppdraget ligger också att undersöka vilka eventuella konsekvenser det skulle kunna få om en informationskyldighet inte efterlevs.

För att regleringen ska vara rättssäker och inte leda till orimliga effekter för enskilda kan vissa situationer behöva undantas från informationsplikten. Det kan vara fråga om situationer där informationsplikten skulle strida mot ömmande värden (exempelvis inom sjukvården). Utredaren ska bedöma vilka situationer det kan vara frågan om. Det befintliga uppdraget ska därför ändras på så sätt att utredaren, utan att på förband utesluta några verksamheter från informationsplikten, ska bedöma hur regleringen ska utformas och vilka situationer som ska undantas. Förslagen ska vara i enlighet med de internationella regler och konventioner som Sverige har åtagit sig att följa (bl.a. Europakonventionen och barnkonventionen) där barnets rätt till utbildning slås fast.

Samlad bedömning

Det kan konstateras att frågan avseende utredningens tilläggsuppdrag om informationsplikt skapat stor debatt i samhället. Bland annat har en del regioner¹ och kommuner² tagit ställning i frågan. Det har framförts krav på att det krävs en rad undantag från informationsplikten. Sveriges Kommuner och Regioners ordförande Anders Henriksson har angett att det krävs undantag för medlemmarnas samtliga yrken och professioner³.

Det kan konstateras att det av ovan nämnda tilläggsdirektiv framgår att utredaren ska analysera konsekvenserna av att införa ett utökat informationsutbyte och beskriva fördelar och nackdelar för berörda verksamheter. I uppdraget ligger också att undersöka vilka eventuella konsekvenser det skulle kunna få om en informationskyldighet inte efterlevs. Det anges även att för att regleringen ska vara rättssäker och inte leda till orimliga effekter för enskilda, kan vissa situationer behöva undantas från informationsplikten. Det kan vara fråga om situationer där informationsplikten skulle strida mot ömmande värden (exempelvis inom sjukvården). Utredaren ska bedöma vilka situationer det kan vara frågan om. Förslagen ska vara i enlighet med de internationella regler och konventioner som Sverige har åtagit sig att följa (bland annat Europakonventionen och barnkonventionen). Det kan således, utifrån tilläggsdirektivet, konstateras att en konsekvensbedömning kommer göras inom ramen för utredningen samt att eventuella undantag från informationsplikten ska utredas. Förslagen ska bland annat följa Europakonventionen och barnkonventionen vilket innebär att barns rättigheter och mänskliga rättigheter måste säkerställas i enlighet med internationella konventioner. Med detta som utgångspunkt föreslås att kommunen avvaktar med ett ställningstagande till dess utredningen presenterat ett välutrett förslag. Det är först då

¹ Dagens samhälle – Regioner protesterar mot Tidöavtalets angiverilag, 9 juni 2023.

² Dagens samhälle - S-topp kritiserar kommuner som säger nej till anmälningsplikt, 12 oktober 2023.

³ Sveriges Kommuner och Regioner – Anmälningsplikt krockar med befintliga lagar, 31 augusti 2023.

kommunen kan ta ställning till vad ett sådant förslag kommer innebära för kommunens medarbetare. För det fall förslaget bedöms innebära negativa konsekvenser för kommunens medarbetare har kommunen då möjlighet att officiellt ta ställning och/eller lämna yttrande över utredningen till justitiedepartementet på samma sätt som kommunen gör då ett förslag anses ha påverkan på kommunen.

Ekonomiska konsekvenser

Förslaget till beslut medför inga ekonomiska konsekvenser.

Konsekvenser för barn

Förslaget till beslut medför inga direkta konsekvenser för barn. Däremot kan det konstateras att det i tilläggsdirektivet (dir. Ju2023:126) anges att utredningens förslag ska vara i enlighet med de internationella regler och konventioner som Sverige har åtagit sig att följa (bland annat Europakonventionen och barnkonventionen). Då anmälningsplikt påverkar barn och unga förutsätts ovan nämnda utredning särskilt beakta konsekvenserna för barn utifrån barnkonventionen.

Handlingar i ärendet

Tjänsteskrivelse den 15 januari 2024

Bilaga 1- Politikerinitiativet

Christopher Arontaus
Kanslichef
Juridik- och kanslistaben

Anneli Sagnérius
Kommunjurist
Juridik- och kanslistaben